

דף כא.

עין משפט ה.

או"ה סימן שצח ע"ף ו

ו. היה בית קרוב לעיר שבעים אמה, ובית שני קרוב לבית הראשון ג"כ שבעים אמה, ובית שלישי קרוב לבית השני שבעים אמה וכן עד מהלך כמה ימים, הכל כעיר אחת, וכשמודדין מודדין מהבית האחרון, ובלבד שהבית האחרון יהיה בית דירה בשיעור ד' אמות על ד' אמות או יותר ^ק. ה"ה ביכנ"ס שיש בו בית דירה לחזנים, ובית תפלה של האינם יהודים שיש בו בית דירה לכהניהם, וכן האוצרות שיש בהם בית דירה, והגשר והקבר שיש בהם בית דירה, וכן שלש מחיצות שאין עליהם תקרה ויש בהם ד' אמות על ד' אמות, והבית הבנוי בים, ושתי מחיצות שיש להם תקרה ^ר, ומערה שיש בנין על פיה ויש בה בית דירה, כל אלו מצטרפין עם העיר אם היו בתוך שבעים אמה ושני שלישי, ומאותו הבית היוצא רואים כאילו חוט מתוח על פני כל העיר, ומודדין חוץ מאותו החוט אלפים אמה.

ז. שתי מחיצות שאין עליהם תקרה אפי' שדרים בניהם, והגשר, והקבר ובית הכנסת, ובית התפלה של אינם יהודים והאוצרות אם אין בכל אלה בית דירה אין מצטרפין עם העיר, וה"ה הבור והשיח והמערה והשובך ובית שבספינה ^ש אין מצטרפין לעיר.

הגה: ואם היו שני בתים כאלו כנגד קצוות העיר ^ת, דינם כעיר העשויה כקשת.

ק. בכורגנין א"צ להיות ד' אמות על ד' אמות וכמו בסוכה דף ג' כ"כ בדגול מרבכה.

ר. ואין לגרוס ומעזיבה וט"ס הוא, מ"ב אות ל"ב.

ש. אפי' שיש שם בית דירה כיון שלא קבועה הספינה במקומה ופעמים הולכת מחוץ לשבעים אמה, מ"ב אות ל"ד.

ת. כך הגיה במ"ב אות ל"ה בדברי השו"ע.

דף כא :

עין משפט ב.

יו"ד סימן רמו סעיף כא

כא. כח. אין דברי תורה מתקיימים במי שמרפה עצמו עליהם^א, ולא בלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליה ומצער גופו תמיד ולא יתן שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו.

הגה: לא יחשוב אדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלימוד, כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו אינו זוכה^ב לכתרה של תורה.

הגה: יעשה תורתו קבע ומלאכתו עראי, וימעט בעסק ויעסוק בתורה, ויסיר תענוגי הזמן מלבו. ויעשה מלאכה כל יום כדי חייו אם אין לו מה לאכול, ושאר היום והלילה יעסוק בתורה, ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר "יגיע כפיו כי תאכל" וכו'.

הגה: כל המשים על לבו לעסוק בתורה ולהתפרנס מן הצדקה, ולא לעשות מלאכה הרי זה מחלל ה'^ג ומבזה התורה, שאסור ליהנות מדברי תורה, וכל תורה שאין עמה מלאכה גוררת עון וסופו ללסטם את הבריות.

א. מימרא דר"ל בשבת דף פ"ג ע"ב, ובברכות דף ס"ג ע"ב. ולא בלומדים מתוך עידון. מסנהדרין קי"א ע"א. ולא מתוך אכילה ושתייה. מאבות פ"ו פת במלח וכו'.

ב. מעירובין נ"ה ע"א רבא אמר וכו'. ויסיר תענוגי הזמן מלבו. מעירובין נ"ד ע"א ורש"י שם ד"ה שדורסת.

ג. כמ"ש באבות פ"ד ר' צדוק אומר אל תעשם וכו'. ובנדרים ס"ב ע"א כל המשתמש. ובספר ראשון לציון למוהר"ר רבינו חיים בן עטר זצ"ל כתב דכל זה במי שהוא מטיל פרנסתו על הציבור או על הזולת שיושב ולומד ובהכרח על הציבור לפרנסו, אבל אם הציבור או היחיד מבקשים ממנו ללמוד בעדם או לזכות לאו איסורא עבד דכן מצינו היתר בהדיא שמח זבולון בצאתך וכו', והרבה כיוצא בזה וכן דייק הרמב"ם בפ"ה המשנה בהדיא אלא שיש הרבה חילוקים בצד ההיתר בענין זה. א'. מה שיותר לגמרי בזה ששנים שותפין אחד יוצא להכין טרף ופרנסה והשני יושב ולומד ומתחלקים הן בריוח הן בשכר כשמעון ועזריה. ב'. הלומד ומתפרנס מן הצדקה כדרך העניים כי לא מצא דרך שיתפרנס יותר טוב שילמד ויתפרנס מן הצדקה, ועכ"פ לא שיטיל עצמו על הציבור לומר להם פרנסוני ויבא עליהם בכח תורתו, בזה אסר הרמב"ם בכל מציאות שיהיה. החלוקה השלישית, שאם יש לו ב' אפשרויות להתפרנס משלו וללמוד חלק מהיום או לשבת כל היום וללמוד וליטול מאלה שנדבה רוחם לקיים עץ חיים למחזיקים בה, וסיים בזמנינו עדיף ללמוד וליטול מהמבקשים ממנו ללמוד אבל לא יכריח לפרנסו, ע"ש.

וכל זה בבריא ד' ויכול לעסוק במלאכתו או בדרך ארץ קצת ולהחיות עצמו, אבל זקן או חולה מותר ליהנות מתורתו ויספקו לו.

הגה: י"א אפי' בריא מותר ה' לספק לו מן הצדקה, וע"כ נהגו בכל מקומות ישראל שהרב של העיר יש לו הכנסה מאנשי העיר כדי שלא יצטרך לעסוק במלאכה בפני הבריות ותתבזה התורה בפני ההמון^י, ודוקא חכם הצריך לזה אבל אם הוא עשיר אסור.

הגה: יש מקילין עוד ז' שמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקה מן הנותנים, כדי להחזיק ידי לומדי התורה שע"ז יכולים לעסוק בתורה בריוח.

הגה: מ"מ מדת חסידות היא למי שאפשר לו להתפרנס ממעשה ידיו ולעסוק בתורה ומתנת אלהים היא.

הגה: כל מה שהתירו לרב היינו שנוטל משכורת קבועה מן הציבור אבל אין לו לקבל מתנות מן הבריות^ח, ומה שאמרו שכל המביא דורון לחכם כאילו הקריב בכורים היינו בדורון קטן^ט, שכן דרך בני אדם להביא דורון קטן לאדם חשוב אפי' הוא עם הארץ, אבל לקחת דבר חשוב כגון

ד. מירושלמי בסוף פאה, כך ציין הגאון והוא לשון הרמב"ם בפ"ג מת"ת.
ה. ב"י בשם תשובת הרשב"ץ, ועיין בש"ך ס"ק כ' שהביא הכ"מ שהאריך לדחות דברי הרמב"ם והאריך בראיות למתירין, וסיים שם הכלל העולה דכל מי שאין לו ממה להתפרנס מותר ליטול שכרו ללמד בין מהתלמידים עצמם בין מן הציבור.
ו. כ"כ האברבנאל על אבות.

ז. כמ"ש בכתובות קי"א ע"ב ובברכות י' ע"ב ובדף ל"ד ע"ב ובדף ס"ג ע"ב, ובחולין קל"ד ע"ב, וברש"י סוטה דף מ' ע"א ד"ה אמר רבי אבהו, ובהוריות דף י' ע"א ד"ה נתן, כן ציין הגאון.

ח. כמ"ש בחולין מ"ד ע"ב, ובכסף משנה כתב דמותר לקבל דורון וכך פסק המהרש"ל שהרי לא כתיב בקרא ולוקח מתנות ימות. וגם הב"ח האריך בזה להתיר לראש ישיבה או אב"ד לקבל מתנות עד שיתעשר שהוא כמו נשיא וכהן גדול וסיים הש"ך בס"ק כ"א וכן נהגו. ועיין בדברי הט"ז בס"ק ז', שיש להרחיק מהכיעור לתבוע בפיו ליתן לו מתנות שבזה מבזים התורה ולומדיה דאפי' במתנות כהונה אסרו לשאול חלקו ק"ו בזה וצדיק באמונתו יחיה.

ט. ודוקא במביא מעצמו בלי סיבה ופניה רק לשם שמים אז מותר לקבל גם במתנה קטנה ומצוה איכא, והמונע עצמו מלקבל מונע ממנו חסד, ועיין במש"כ בברכי יוסף.

ממה שהתיר אסור, וע"ז אמרו "ודאישתמש בתגא חלף".^א

הגה: י"א דמה שאמרו המשתמש בתגא חלף היינו משתמש בשמות.^ב

הגה: מותר לת"ח לפרסם עצמו במקום שלא מכירים אותו אם צריך הוא לכך

ל.

א. שזה חוזר על מי שעושה תורתו קרדום לחפור בה ומשתמש בכתרה של תורה חלף מן העולם. ש"ך ס"ק כ"ב. ובמגילה כ"ח ע"ב פירשו דאישתמש בתגא חלף היינו במי שמשתמש בשונה הלכות. ש"ך ס"ק כ"ג.

ב. בסמ"ג עשין י"ב מאבות דר"נ כתב היינו משתמש בשם המפורש. ובברכי יוסף כתב דבמהרה"ו בשער הקדושה חלק ב' שער ו' כתב היינו בשמות הקודש, ומי שעושה כן נעקר מן העולם וישתמד הוא או בניו, או ימות הוא או בניו או יעני הוא או בניו עכ"ל. ועוד כתב שם בחלק ו' סוף שער ו' דאסור להשתמש בקבלה מעשית כי בהכרח ידבק ברע וחושב לטהר נפשו ומטנפה, ומלבד שמטמא נפשו יענש בגהנם וגם בעה"ז קבלה בידיו כי יעני או יחלה בחלאים או ישתמד הוא או זרעו. ובספר חסידים כתב אם תראה אדם מתנבא על משיח דע כי היו עסוקים בכשפים או במעשה שם המפורש. ע"ש בברכי יוסף. ל. מנדרים ס"ב ורשב"א בסי' פ"ד.